Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Assistens Kirkegård



Kontrasterne er rige. En paradisets have - Assistens - på det farverige og pulserende Nørrebro.

Kirkegården - historie og nutid

En kirkegård fortæller om mennesker, der har levet engang, om de levendes forhold til døden, om vor omsorg for slægten og om vor bys og vort lands historie. Eller, som Danmarks navnkundige rigsantikvar P. V. Glob, engang sagde:

"De henfarne slægter taler til evig tid til os fra stederne, hvor de og vi valgte deres hvilested for evigt. Ikke mindst derfor vil deres ånd præge os med styrke og intensitet".

Enhver kirkegård har sin egen charme og egenart. Kombinationen af de mange fine gravmæler, den parkmæssige beplantning og den ro, man forventer på en kirkegård, er karakteristisk for Assistens Kirkegård og har gjort den til et yndet udflugtsmål.

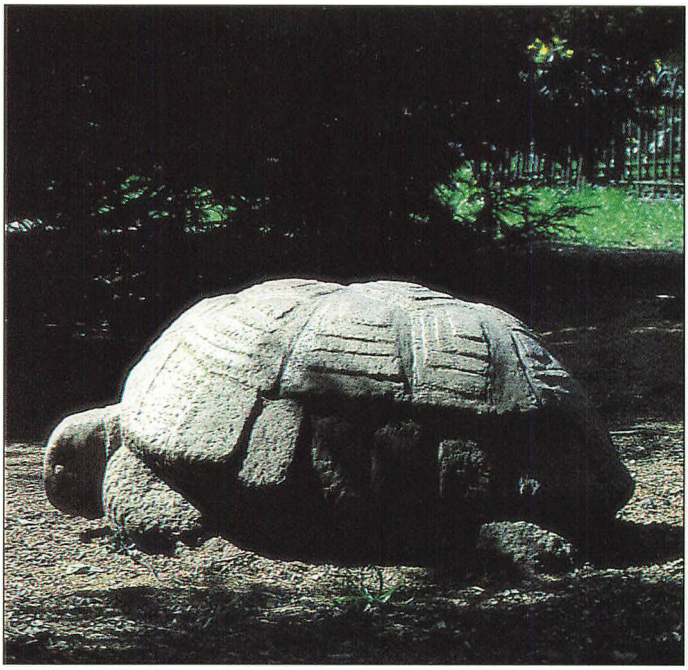

Mange forfattere ligger begravet på Assistens. En af dem er Hans Scherfig, hvis gravsted markeres af en skildpadde.

Når vi færdes på kirkegården indgår vi i en 'dialog' mellem fortid og nutid - en dialog, som i særlig grad befordres af den specielle ånd og skønhed, der hviler over Assistens Kirkegård. Samtidig afspejler gravstederne forskellige tiders og samfundsgruppers kulturelle normer og værdier.

Man skal give sig god tid på Assistens. Her er et væld af monumenter med både lange og korte inskriptioner. De fortæller om gribende skæbner og om hvilke idealer, man har haft gennem tiderne. Stands op og læs inskriptionerne, selv om det kan tage lidt tid at tyde dem. Man vil blive meget klogere på skiftende tiders begrebsverden.

I de første mange år fungerede Assistens Kirkegård som fattigkirkegård. En formuende borger i 1700-tallets København lod sig begrave i eller tæt ved kirken, på trods af de meget uhygiejniske og trange pladsforhold.

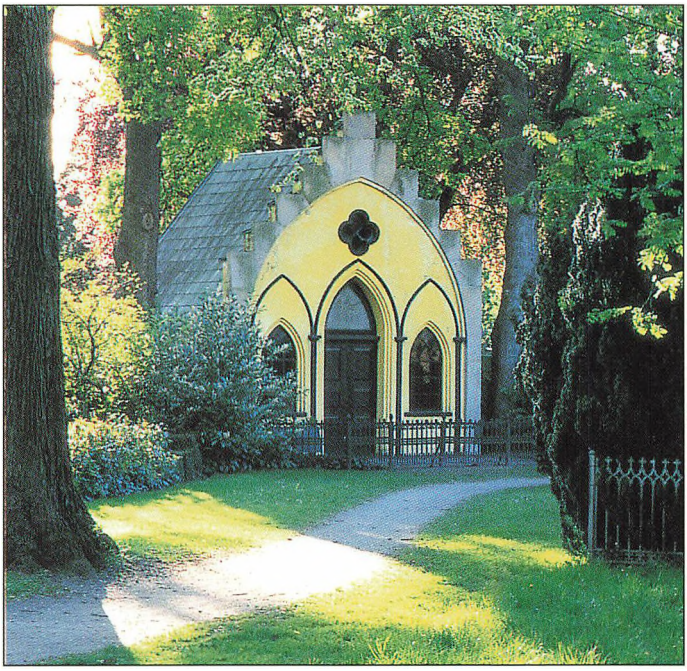

Gravkapellet over Peter von Scholten, bedst kendt for slaveriets ophævelse på De Dansk Vestindiske Øer.

Først da en af Københavns velhavende embedsmænd, Johan Samuel Augustin, i 1785 lod sig begrave på Assistens Kirkegård [A11], vendte udviklingen.

Nu blev det mondænt at lade sig begrave på den smukke kirkegård uden for voldene, helst op ad kirkegårdsmuren og helst markeret af et moderne pompøst gravmonument, udført af en af tidens førende kunstnere.

Begravelsesstedet blev derved revet løs fra kirkens rammer og i langt højere grad præget af borgerens personlige interesser. Kirkegården frembød en rummelig skueplads for Københavns voksende borgerskabs selvforståelse og selviscenesættelse.

Ønsket om at skille sig ud fra andre og fremstille egne dyder og fortjenester førte til at Assistens Kirkegård, igennem 1800-tallet og første halvdel af 1900-tallet, blev usædvanlig righoldig på gravmonumenter.

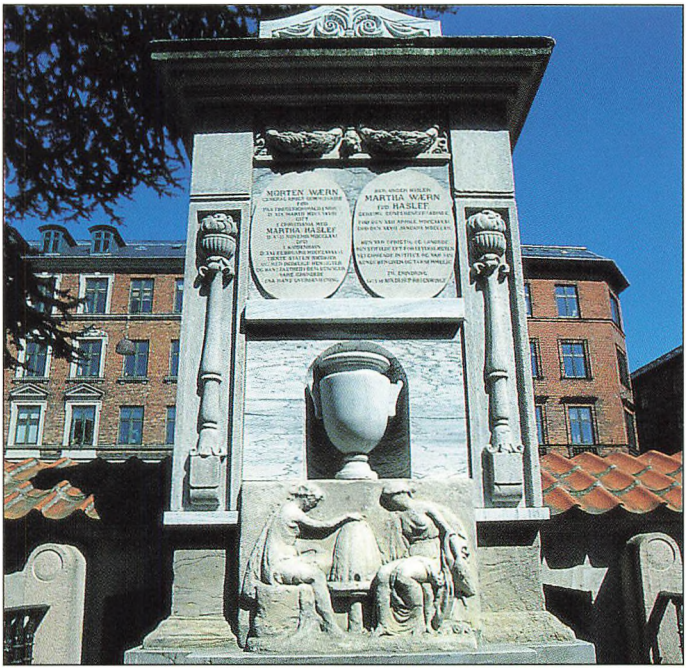

Det pompøse gravmæle over familien Wærn er skabt af Johannnes Wiedewelt.

Den nuværende afdeling A svarer til den oprindelige kirkegård, og her findes hovedparten af de berømte gravmonumenter. Her kan man se de mange nyklassicistiske gravmæler, inspireret af den romerske antik og skabt af fremragende kunstnere fra sidst i 1700-tallet.

Eksempler er det bodenhoffske [A25] og det wærnske gravmæle [A26] ved muren langs Nørrebrogade, skabt af billedhuggeren Johannes Wiedewelt. På Wiedewelts egen grav [A6] er et monument skabt af hans kollega Andreas Weidenhaupt, der selv hviler under et monument af kollegaen Nicolai Dajon [A2].

Et interessant eksempel på nyklassicistisk arkitektur, er graverboligen ved Nørrebros Runddel, tegnet af læge og borgmester Jens Bang i begyndelsen af 1800-tallet.

Allerede i 1805 blev kirkegården kraftigt udvidet, og op gennem 1800-tallet blev stadig nye områder omgivet af mur og dermed inddraget i kirkegården.



Det tætpakkede skovgaardske familiegravsted med steler i klassicistisk stil.

Samtidig blev kendskabet til den græske kunst større, og det påvirkede kunstnerne, der nu også benyttede græske elementer i deres gravmæler. H. E. Freunds gravmæle over F. D. Kuhlau [A3], H. V. Bissens gravmæle over Peter Oluf Brøndsted [F1] og monumentet over hans eget gravsted [A10] er eksempler herpå.

Klassicismen er meget markant på Assistens Kirkegård som helhed, men der findes også nygotiske elementer. Det bedste eksempel ses på von Scholtens kapel [D4].

Lystigt fabulerende er M. G. Bindesbølls gravmæle over sprogforskeren Rasmus Rask [E8]. Det højst originale gravmæle har inskriptioner med runer og skrifttegn på sanskrit og persisk.

Kirkegården har endvidere en sjælden rigdom af smede- og støbejernsgitre, hvoraf de ældste, f.eks. gitteret omkring det bodenhoffske gravmæle [A25], stammer fra det sidste årti af 1700-tallet.

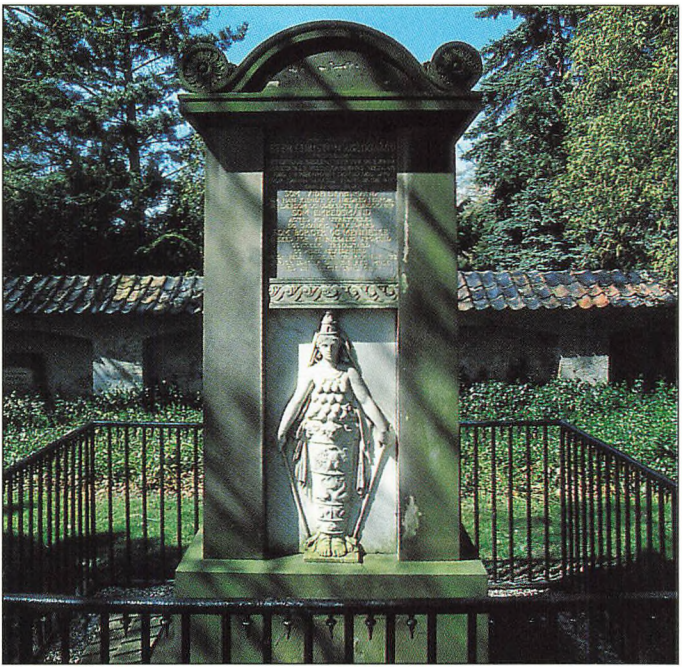

Relieffet med naturgudinden er en hentydning til P.C. Abildgaards virke som veterinær.

Man bør også lægge mærke til de mange spændende typemonumenter, der er placeret på kirkegården: Den knækkede søjle, der symboliserer livets forgængelighed, obelisken og pyramiden der begge symboliserer evigheden og udødeligheden, eller dødegrotten - en sandstensgrotte med nedfældet kors og indfældet marmorinskriptionstavle - ofte udformet som en skriftrulle.

Det er især de ældste dele af kirkegården, der domineres af de store gravmæler, som samtidig fortæller om store sociale forskelle i datiden. De nyere dele af kirkegården afspejler en voksende ligestilling mellem samfundsklasserne.

Her findes alle afskygninger af de sidste hundrede års gravstedskultur, udformet med udgangspunkt i ønsket om gravstedet som en lille romantisk have. Gravstederne og gravstenene svarer til dem, man finder overalt på de danske kirkegårde.

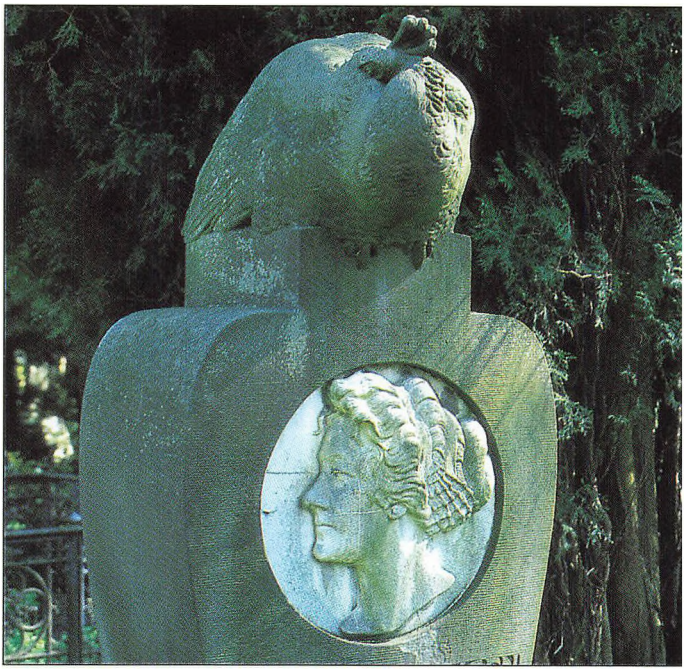

Den smukke skuespillerinde Emma Thomsen har fået sit portræt i relief på gravstedet.

Der er dog også skabt mange gravmæler af nogle af de bedste billedhuggere i vort århundrede. Anne Marie Carl Nielsens gravmæle over skuespillerinden Emma Thomsen [B11] er ganske overvældende, for slet ikke at tale om J. F. Willumsens gravmæle på det bohrske familiegravsted [Q4-6]. Her hviler fysikeren og nobelpristageren Niels Bohr og hans broder, matematikeren Harald Bohr.

Mere beskedent, men mere charmerende, er Henry Heerups gravmæle over "barbermaleren" John Christensen [U1]. Selv hviler Henry Heerup [B5] i nærheden af forfatteren Hans Scherfig [B4], hvis børnevenlige skildpadde er skabt af Karl Otto Johansen.

Omhuen for gravstedet blev ikke blot begrænset til et monument eller en gravsten. Kirkegården blev også forsynet med en overordentlig artsrig plantevækst, der ligesom gravmonumenterne afspejler de skiftende idealer indenfor havekunsten.

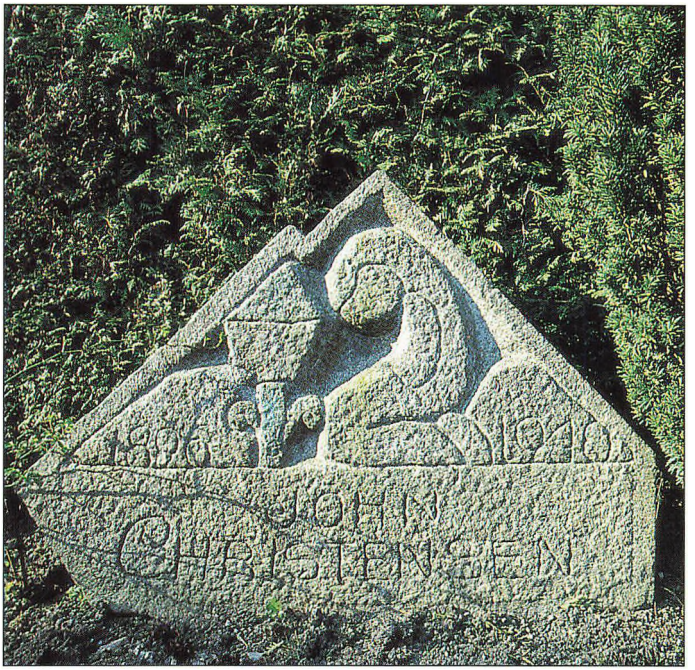

Maleren John Christensens grav prydes af et af Henry Heerups karakteristiske relieffer.

Eventyrdigteren H. C. Andersens [P1] og filosoffen Søren Kierkegaards [A17] gravsteder er kirkegårdens mest søgte. Hele verden valfarter til disse to gravsteder, der også som typer er fine repræsentanter for den tid, hvor de blev anlagt. Den store interesse er et godt bevis på gravstedets betydning for eftertiden.

Nutidens store interesse for grønt bymiljø og for kultur- og kunsthistorie medfører, at beboerne i de omliggende bykvarterer kan se hen til, at de nyere dele af Assistens Kirkegård udlægges til parkområde og til lokalkirkegård for de omkringboende.

Den ældste del udlægges som historisk kirkegård, hvor de mange monumenter bliver smukt restaureret, og beplantning og stier genskabes som de så ud i 1800-tallet.



Det smukke, men eroderede gravmæle over familien Holten er skabt af billedhuggeren H. E. Freund.

Assistens Kirkegård vil stedse tydeligere fremstå som et værdigt minde om begravelsesstedernes egenart fra slutningen af 1700- tallet og op til i dag samt som et eksempel til efterfølgelse.

Gå nu i ro med fred i sindet på Assistens. Lad dens smukke træer i mange aldre og arter, dens buske, urter, græs og gravminder stemme sindet til mildhed.

Rundvisninger og udstillinger

Foreningen 'Assistens Kirkegårds Formidlingscenter' arrangerer omvisninger på kirkegården, udstillinger i kapellet, der er nabo til kirkegårdens kontor, og 'etisk værksted for unge'. Oplysninger fås ved henvendelse på telefon 3537 1917.

Kirkegårdsafdelingens kirkegårdsvejleder kan træffes på telefon 3581 8359 og telefax 3582 1040 om Assistens, Vestre, Bispebjerg, Brønshøj og Sundby kirkegårde.



Assistens Kirkegård har altid været et godt udflugtsmål for københavnerne.

Adresse: Kapelvej 2, 2200 København N.

Kirkegårdens åbningstider

Fra 1. januar til 28. februar:	8.00 - 16.00
Fra 1. marts til 30. april:	8.00 - 18.00
Fra 1. maj til 31. august:	8.00 - 20.00
Fra 1. september til 31. oktober:	8.00 - 18.00
Fra 1. november til 31. december:	8.00 - 16.00

Assistens Kirkegårds kontor

Telefontid:
Mandag - fredag fra 9.00 til 14.00 på telefon 3539 9304.
Adresse: Kapelvej 2, 2200 København N.

Denne folder er udarbejdet af Stadsingeniørens Direktorats Kirkegårdsafdeling i samarbejde med Styregruppen for Assistens Kirkegård. 1. udgave. 1995. Genoptrykt 1999. *Foto: Omar Ingerslev.*

Erik Bagger Tryk Aps

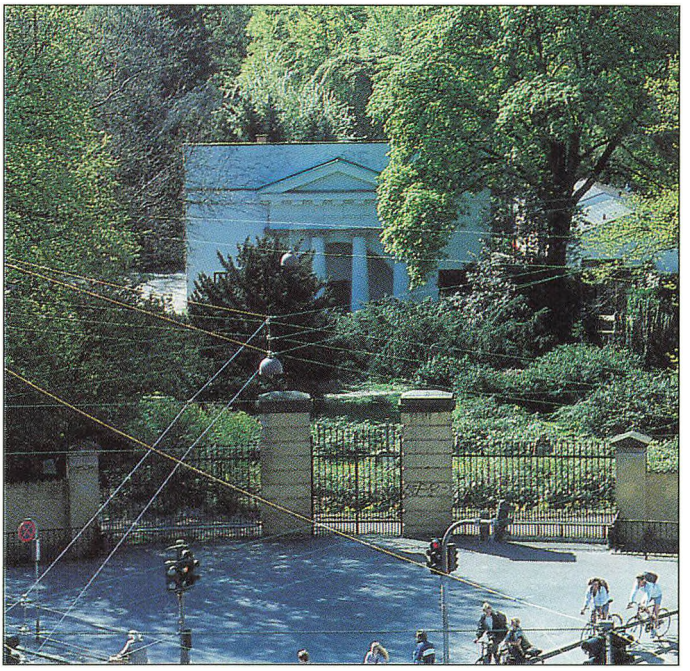

'Assistens' - den historiske kirkegård

Assistens Kirkegård ligger - tilsyneladende umotiveret og uden kirke - som en oase midt i det tætbebyggede arbejderkvarter, Nørrebro. Forklaringen er den, at stedet indtil 1800 tallet var åbent land - langt uden for det overbefolkede Københavns snærende volde.

Her anlagde man i 1760 en "Assistancekirkegaard" til de gamle overfyldte kirkegårde, der siden middelalderen havde ligget omkring byens kirker.

I dag omfatter Assistens Kirkegård 36 tønder land, og mere end 250.000 personer er gennem snart et kvart årtusind blevet begravet her.

Assistens Kirkegård fortæller mere historie end nogen anden dansk kirkegård. Her kan man genopfriske en vigtig periode af Danmarks kulturhistorie, eller bare finde fred og ro fra storbyens tumult og larm.

Københavns Kommune
Teknisk Direktorat - Kirkegårdsafdelingen 1999

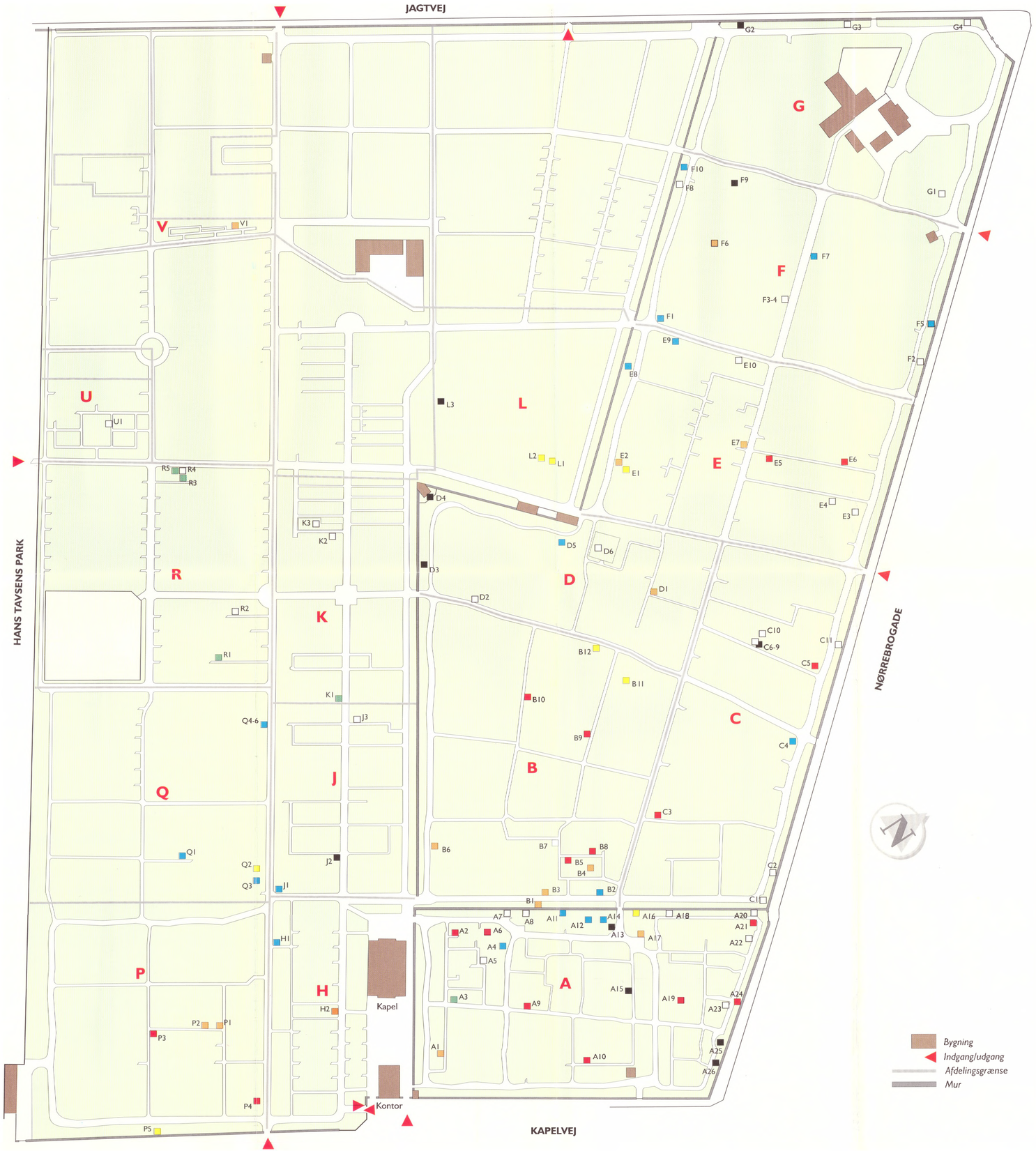

Historiske gravsteder på Assistens Kirkegård

Farvesignaturer

- *Digtere - forfattere - filosoffer*
- *Komponister - musikere*
- *Arkitekter - billedhuggere - malere*
- *Scenekunstnere*
- *Handel - industri*
- *Videnskabsmænd/kvinder*
- *Interessant monument eller andet*

Navnenes stavemåde følger 3. udgave af Dansk Biografisk Leksikon, 1979-84, med enkelte forskelle fra inskriptionerne på monumenterne.

A

1	Peter Faber	† 1877	A-58
2	Andreas Weidenhaupt	† 1805	A-88
3	F. D. Kuhlau	† 1832	A-97
4	Adolph Gotthard Carstens	† 1795	A-245
5	Ulricka Eleonora Timm	† 1800	A-225
6	Johannes Wiedewelt	† 1802	A-232
7	G. W. C. Schmettau	† 1823	A-240
8	Sophie Wilhelmine Bornemann	† 1792	A-292
9	Christen Købke	† 1848	A-315/16
10	Herman Vilhelm Bissen	† 1868	A-535
11	Johan Samuel Augustin	† 1785	A-558
12	Peter Christian Abildgaard	† 1801	A-619
13	Ernst Vilhelm Stiboit	† 1796	A-683
14	Georg Nielsen	† 1797	A-686
15	Søren Gyldendal	† 1802	A-693
16	Frederik Jensen	† 1934	A-734
17	Søren Aabye Kierkegaard	† 1855	A-738
18	Henriette Erichsen	† 1790	A-795
19	Fritz Jürgensen	† 1863	A-849
20	Marie Schiönning	† 1797	A-986
21	Jens Juel	† 1802	A-988
22	Peter Uldall	† 1798	A-990/91
23	Ole Dalsgaard	† 1798	A-1001
24	Caspar Frederik Harsdorff	† 1799	A-1019
25	Andreas Bodenhoff	† 1796	A-1026/27
26	Morten Wærn	† 1796	A-1030

B

1	Ludvig Bødtcher	† 1874	B-20
2	Martin Vahl	† 1804	B-32
3	Kjeld Abell	† 1961	B-37
4	Hans Scherfig	† 1979	B-164
5	Henry Heerup	† 1993	B-179
6	Viggo Stuckenberg	† 1905	B-214
7	Thyra Schmiegelow	† 1905	B-236/263
8	Adelgunde Vogt	† 1892	B-242
9	Nicolai Dajon	† 1823	B-871
10	Julie Laurberg	† 1925	B-1012
11	Emma Thomsen	† 1910	B-1321
12	Anna Margrethe Schall	† 1852	B-1474

C

1	Johan Leonhard Fix	† 1807	C-20/21
2	Marie Charlotte Eggert	† 1805	C-101
3	Christoffer Wilhelm Eckersberg	† 1853	C-266
4	Johan Clemens Tode	† 1806	C-521
5	Nicolai Abildgaard	† 1809	C-689
6	Fam. Holten: Nicolai A. Holten	† 1850	C-703
7	samt døtrene Ane Elisabeth,	† 1802	C-703
8	Ida og	† 1820	C-703
9	Sophie	† 1835	C-703
10	Ida Wilde, født Thiele	† 1863	C-726
11	Anne Elisabeth Schmidt	† 1807	C-736

D

1	Magdalene Thoresen	† 1903	D-129
2	Johannes Wasserfall	† 1806	D-506
3	Christoph Cloëtta	† 1897	D-581
4	Peter von Scholten	† 1854	D-590
5	Alfonso Maria, Greve af Yoldi	† 1852	D-1-ML-15
6	Gammel Russisk Kirkegård		

E

1	Dagmar Hansen, gift Heinemann	† 1959	E-270
2	Poul Martin Møller	† 1838	E-274
3	Cosmus Bræstrup	† 1870	E-312
4	Matilde Malling Hauschultz	† 1929	E-325
5	Peter Christian Skovgaard	† 1875	E-509
6	H.E. Freund	† 1840	E-538
7	Anne Marie "madam" Mangor	† 1865	E-554
8	Rasmus Rask	† 1832	E-901
9	Hans Christian Ørsted	† 1851	E-1009
10	Christian Colbiørnsen	† 1814	E-1025

F

1	Peter Oluf Brøndsted	† 1842	F-2
2	Anne Marie Madsen	† 1806	F-133
3	Peter Adler Alberti	† 1932	F-378
4	Elise Sophie Mathilda Alberti	† 1947	F-378
5	Thomas Bugge	† 1815	F-406
6	Johan Jacob Krohn	† 1925	F-589
7	Marie Schrøder	† 1909	F-715
8	Osvald Julius Marstrand	† 1849	F-931
9	Rasmus Peter Ipsen	† 1860	F-1012/13
10	Christian Jürgensen Thomsen	† 1865	F-1023/24

G

1	J. Duncan	† 1872	G-144
2	Emil Zeuthen Svitzer	† 1886	G-567/68
3	J. Wessing	† 1867	G-583
4	Cecilia Christina de Schöller	† 1786	G-600

H

1	Ellen Jørgensen	† 1948	H-73
2	Martin Andersen Nexø	† 1954	H-211/12

J

1	Johan Nicolai Madvig	† 1886	J-24/25
2	Hans Henrik Baumgarten	† 1875	J-116
3	Ellen Kalkar	† 1941	J-582

K

1	Johan Ole Emil Horneman	† 1870	K-13/14
2	Søstre fra Den franske Skole	† 1945	K-5-2.51/55
3	Franske soldatergrave	† 1919	K-6.kv.

L

1	Julie Amalie Møller	† 1907	L-151
2	Petrine Sonne	† 1946	L-153
3	Rudolf Rasmussen	† 1944	L-307

P

1	H. C. Andersen	† 1875	P-513
2	Jens August Schade	† 1978	P-515
3	Johan Frederik Vermehren	† 1910	P-575
4	Louise Ravn-Hansen	† 1909	P-919
5	Peter Malberg	† 1965	P-1020

Q

1	Karl Madsen	† 1938	Q-964
2	Emilie Sannom	† 1931	Q-977
3	Astrid Friis	† 1966	Q-1070
4	Christian Bohr	† 1911	Q-1233
5	Harald Bohr	† 1951	Q-1233
6	Niels Bohr	† 1962	Q-1233

R

1	Karen Jønsson	† 1942	R-59
2	John Weiding	† 1962	R-208
3	Kenneth "Kenny" Drew	† 1993	R-633
4	Kay Sørensen, "Jazz-Kay"	† 1988	R-659
5	Ben Webster	† 1973	R-660

U

1	John Christensen	† 1940	U-108/09

V

1	Michael Strunge	† 1986	V-15